

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Rapport över ägarstyrningssektionens uppföljning av välfärdsområdets dotter- och intressesammanslutningar år 2025

Årsrapportering till områdesstyrelsen

Ägarstyrningssektionen 3.2.2026 - FÖRSLAG

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning	3
1 Principer för ägarstyrningen	4
2 Rapportering av hur verksamhetsmässiga mål följs upp.....	5
3 Avtalshanteringen för dotter- och intressebolagen.....	7
4 Framtids- och anpassningsprogrammet	8
5 Ägarstyrningssektionens övriga iakttagelser och sektionens fortsatta arbete.....	10
Bilagor	10

Inledning

I enlighet med förvaltningsstadgan för Österbottens välfärdsområde ska ägarstyrningssektionen årligen rapportera till välfärdsområdesstyrelsen om verksamheten i dotter- och intressesammanslutningarna.

Områdesstyrelsen godkände strategin för ägarstyrningen vid sitt sammanträde 10.10.2022 § 139. I enlighet med strategin har välfärdsområdet indelat bolagsägandet i följande tre olika klasser utgående från bolagens strategiska användningsändamål och ägarens utvecklingsmål: i betydande, nödvändiga och nyttiga bolag.

Betydande bolag erbjuder välfärdsområdet stödtjänster som det använder dagligen eller nästan dagligen. Nödvändiga bolag hjälper välfärdsområdet säkerställa att välfärdsområdet har tillgång till ett omfattande serviceutbud som bidrar till kärnverksamheten.

Välfärdsområdet är delägare i Nyttiga bolag eftersom det ger välfärdsområdet ett mervärde, exempelvis en ställning som anknuten enhet. I denna rapport ligger fokus på de betydande in house-bolagens verksamhet.

Ägarstyrningssektionen har 12.2.2025 § 11 beslutat vilka bolag som är så kallade betydande bolag för välfärdsområdets verksamhet år 2025. Beslutet kompletterades 26.8.2025 § 67 med Bottenhavets hälsa Ab. De bolag som är klassificerade som betydande följs upp genom kvartalsvisa presentationer av verksamheten och det ekonomiska läget.

Följande bolag är klassade som betydande bolag: 2M-IT, TT Botnia, Mico Botnia, Provina, TeeSe Botnia, Alerte, Fimlab, Stöd Botnia Tuki, Bottenhavets hälsa.

Bolag som är klassade som nödvändiga och nyttiga följs upp genom årsvisa rapporter. Deras rapporter begärs in i januari följande verksamhetsår. Följande bolag är klassade som nödvändiga bolag: Österbottens migrationscenter, Coxa, Virtuaalikirjasto, Fastighetsaktiebolag Eila (dotterbolag), Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området – FSKC, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Kuntien Tiera, Sarastia, Finlands Närlaboratorium Ab, Maakuntien tilakeskus, DigiFinland.

Ägarstyrningssektionen rapporterar även kontinuerligt till välfärdsområdesstyrelsen om verksamheten i dotter- och intressesammanslutningarna genom delgivning av sektionens protokoll till styrelsen.

I bilaga 1 finns en sammanställning av välfärdsområdets ägoförhållanden och aktieinnehav.

1 Principer för ägarstyrningen

Områdesfullmäktige har godkänt principer för ägarstyrning och direktiv för ägarstyrning vid sitt sammanträde 16.12.2022. Ägarstyrningssektionen försöker i sitt arbete aktivt följa dessa principer.

De tre huvudprinciperna är:

a) Ägande och relationen till marknaden

- Ägandet är inte ett självändamål, utan måste utgå från verksamhetsmässiga och affärsekonomiska grunder.
- Valfärdsområdets helhetsfördel tas i beaktande i beslut som hänför sig till ägande.
- Verksamhet i bolagsform tillgodogörs när det är ändamålsenligt och ekonomiskt att tillhandahålla verksamhet och tjänster via ett separat aktiebolag.
- Valfärdsområdet utvidgar i regel inte sin verksamhet i bolagsform till verksamhetsområden där marknaden fungerar.
- Företagsverksamhet ska idkas som en del av valfärdsområdets totala verksamhet i syfte att trygga jämlika konkurrensförutsättningar, det vill säga konkurrensneutralitet, för offentlig och privat näringsverksamhet.
- Avtal mellan valfärdsområdet och bolag samt övriga rättshandlingar ingås på marknadsbaserade villkor.
- Valfärdsområdet är en aktiv, tydlig och konsekvent ägare.
- Valfärdsområdet följer med hur verksamheten i de bolag där det är ägare utvecklas och hur de ställer sig i förhållande till valfärdsområdeskoncernen samt vidtar aktiva ägarpolitiska åtgärder.
- Liknande verksamhet utövas inte i flera olika bolag.
- Inga ömsesidiga ägoförhållanden skapas mellan egna bolag.
- Valfärdsområdet bär ett finansieringsansvar i förhållande till sitt ägande.
- Valfärdsområdet medverkar i bildandet eller administreringen av stiftelser bara i specialfall.
- Valfärdsområdet är berett att avstå från ägande av bolag.

b) Valfärdsområdet är en krävande och ansvarsfull ägare

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt klara och mätbara mål uppställs för bolag eller bolag som ska grundas.
- Valfärdsområdet placerar nytt kapital i bolag bara för att utveckla eller utvidga affärsverksamheten.
- I valfärdsområdets bolag jämförs resultatet och lönsamheten med andra motsvarande bolag som utövar verksamhet inom ifrågavarande verksamhetsområde.

c) Valfärdsområdet är en ansvarsfull och etisk ägare

- Via sina bolag förbinder sig valfärdsområdet som ägare till att utöva en affärsverksamhet som är ansvarsfull och stöder en hållbar utveckling.

Vid ägarstyrningssektionens möte 2.12.2025 § 98 godkändes ett förslag till omarbetade principer och direktiv för ägarstyrningen. Under början av 2026 kommer välfärdsområdesstyrelsen och välfärdsområdesfullmäktige att ta ställning till förslaget. Det nya dokumentet Principer och direktiv för ägarstyrningen i Österbottens välfärdsområde planeras träda i kraft 1.5.2026.

2 Rapportering av hur verksamhetsmässiga mål följs upp

Ägarstyrningssektionen har för de betydande bolagen fastställt verksamhetsmässiga mål för år 2025 vid sitt möte 12.2.2025 § 14. För år 2025 beslöt ägarstyrningssektionen att samma målsättningar som fastställdes för 2024 upprepas, eftersom bolagen under 2025 fortsatt med de sparåtgärder som fastställts av välfärdsområdet hösten 2024.

Österbottens välfärdsområde äger endast ett dotterbolag, fastighetsbolaget Eila. För detta bolag fastställdes inga specifika verksamhetsmässiga och ekonomiska mål för år 2025.

För de bolag som är klassificerade som betydande bolag har ägarstyrningssektionen uttalat följande som mål för 2025:

- Verksamheten ska skötas på ekonomiskt hållbara grunder, med en tjänsteproduktion som är högklassig och kostnadseffektiv, och som står sig väl i jämförelse med priser för motsvarande tjänster på marknaden.
- Bolagen ska verkställa de inbesparingskrav som Österbottens välfärdsområde ställt för år 2025 i enlighet med ägarstyrningssektionens beslut 12.6.2024 § 48.
- Bolagen ska till den del som bolaget producerar tjänster till välfärdsområdet aktivt delta i omorganisationen av välfärdsområdets verksamhets- och servicenät med bolagets kompetens och med ett flexibelt förhållningssätt till nya lösningar.
- En genomgång av avtalshelheterna för respektive bolag bör göras i dialog med välfärdsområdet, där nya tekniska lösningar samt mer kostnadseffektiva lösningar och modeller eftersträvas i samarbete.
- Ägarstyrningssektionen framhåller vikten av att bolagen håller en tillräcklig dialog med välfärdsområdet, via de kontaktpersoner som utsetts av sektionen.
- Bolagen inkommer med kvartalsvisa rapporteringar om hur verksamheten och budgeten förverkligas för bolaget. I rapporteringen bör ingå sådana risker som bolaget ser i sin verksamhet samt utvecklingsmål för verksamheten så att en kostnadseffektiv tjänsteproduktion också framöver kan erbjudas välfärdsområdet.

- De bolag som använder underleverantörer bör under 2025 vidareutveckla rapporteringen av hur man följer upp att genomfaktureringen sker enligt avtal, hur eventuella prishöjningar följs upp och bevakas, så att det inte belastar slutanvändaren, dvs. välfärdsområdet. För projekt och enskilda uppdrag, begär ägarstyrningssektionen att en mer exakt och aktiv uppföljning av den ursprungliga budgeten görs och rapporteras till respektive bolags kontaktperson i välfärdsområdet.

Sektionen uppmanade intressebolagen att säkerställa att bolagens ägarstyrning (ownership corporate governance) uppfyller åtminstone nuvarande regelverk vad gäller ägarengagemang i in house-bolag. Det kan innebära bland annat översyn av och/eller införande av aktieägaravtal eller dylika ägararrangemang.

De betydande bolagen har i sina kvartalsrapporter för perioden 1–3, 1–6 samt 1–9 rapporterat om sin verksamhet, ekonomi, riskbedömning och om större förändringar i verksamheten. En sammanställning av årets kvartalsrapporteringar finns i bilaga 2.

3 Avtalshanteringen för dotter- och intressebolagen

Österbottens välfärdsområde använder avtalshanteringssystemet Cloudia för att hantera avtal kopplade till ägarstyrningen. Via systemen säkerställs också avtalstillsynen och förändringsledningen.

Välfärdsområdesstyrelsen fastställde 19.2.2024 *Anvisning för avtalshantering inom Österbottens Välfärdsområde*. Anvisningen inrymmer avtalsprocesser och anvisningar för bland annat den riskbedömning, den beredning, den tillsyn, det samarbete, den rapportering och det informationsutbyte som hänför sig till avtal samt för dem som ansvarar för avtal. In house-bolagen får egna avtalsansvariga som aktivt ska hålla kontakten med bolagen. På samma sätt ska det säkerställas att man också på bolagen utser avtalsansvariga.

Med de anknutna enheterna ingås oftast ramavtal/huvudavtal, som sedan fungerar som grund för olika serviceavtal eller uppdragsavtal. Servicebeskrivningar och definitioner på servicenivåerna hjälper till med att styra serviceproduktionen så att den möter välfärdsområdets behov så bra som möjligt.

I avtalet ska parterna komma överens om den gemensamma verksamheten samt om reklamationsprocessen, rapporteringen, den avtalsansvarigas roll och dylikt.

Servicebeskrivningarna ska vara så detaljerade som möjligt och man ska även göra upp en tabell över ansvarsfördelningen. Tabellen ska sedan implementeras på de enheter som funktionen gäller. Genom att hålla årliga samarbetsmöten går det att säkerställa att processerna och modellerna som överenskommit i avtalet också blivit verklighet.

Möjligheten att ge respons och reklamera är också ett viktigt verktyg för att säkerställa att eventuella felsituationer dokumenteras och korrigeras.

4 Framtids- och anpassningsprogrammet

Användningen av anknutna enheters tjänster utgör årligen drygt 100 miljoner euro.

Inköpsvolymerna 2025 från de betydande bolagen framgår närmare ur bilaga xx.

Områdesfullmäktige godkände framtids- och anpassningsprogrammet för åren 2023–2026 vid sitt sammanträde 12.6.2023 § 39. Valfärdsområdets analys av verksamhetsmiljö och megatrender identifierade som ett framtida hot bland annat ineffektiva in house-bolag. Större uppmärksamhet ska därför fästas vid in house-bolagens kostnadseffektivitet. En konkret åtgärd i framtids- och anpassningsprogrammet var att minska köptjänsterna från in house-bolagen.

Områdesfullmäktige godkände 22.4.2024 § 21 ett nytt framtids- och anpassningsprogram för åren 2025 och 2026. I programmet finns som konkreta åtgärder fortsatta sparkrav på valfärdsområdets inhouse-bolag enligt följande: år 2025 1 miljon euro och år 2026 ytterligare 1 miljon euro. Sparåtgärderna riktas i huvudsak mot de inhouse-bolag som ägarstyrningssektionen har kategoriserat som betydande. Ägarstyrningssektionen godkände 12.6.2024 § 48 fördelningen av sparkraven för valfärdsområdets inhouse-bolag 2025 och 2026. Beslutet kompletterades 26.8.2025 med ytterligare sparkrav för 2026 på 3 690 000 euro för valfärdsområdets inhousebolag.

Valfärdsområdesstyrelsen fattade 17.3.2025 § 54 beslutet att valfärdsområdet ska fortsätta köpa sina mat- och städtjänster av de tre nuvarande inhouse-bolagen och i samråd med bolagen ska söka efter en motsvarande sparpotential som enligt uppskattning kunde ha uppnåtts genom en konkurrensutsättning. Valfärdsområdesstyrelsen beslöt samtidigt att sätta fler inbesparingskrav på de bolag som tillhandahåller matservice och städtjänster för åren 2026 och 2027. Utöver de tidigare besluten om anpassningsåtgärder för 2025, 2026 och 2027 beslöt styrelsen 15.9.2025 § 162 att ytterligare anpassningsåtgärder för 2026 är nödvändiga på grund av minskad finansiering. Valfärdsområdesstyrelsen tar sommaren 2026 ställning till de sparåtgärder som bolagen förverkligat rörande mat- och städtjänsterna.

Inbesparingskraven för valfärdsområdets betydande in house-bolag på totalt 1 000 000 euro år 2025 samt inbesparingskraven för hela perioden 2023–2026 (2023–2027 för bolag som tillhandahåller matservice och städtjänster) är enligt följande:

- 2M-it: 260 000 euro år 2025; 2 970 000 euro åren 2023–2026
- TT Botnia: 50 000 euro år 2025; 350 000 euro åren 2023–2026
- Provina: 30 000 euro år 2025; 260 000 euro åren 2023–2026
- Mico Botnia: 10 000 euro år 2025; 50 000 euro åren 2023–2026

- Fimlab laboratoriet: 250 000 euro år 2025; 1 000 000 euro åren 2023–2026
- Bottenhavets Hälsa: 60 000 euro år 2025; 220 000 euro åren 2023–2026
- TeeSe Botnia: 225 000 euro år 2025; 5 727 680 euro åren 2023–2027
- Alerte: 60 000 euro år 2025; 1 125 480 euro åren 2023–2027
- Stöd Botnia Tuki: 55 000 euro år 2025; 1 586 840 euro åren 2023–2027

Ägarstyrningssektionen har instruerat och från den 22 november 2023 aktivt följt upp genomförandet av de berörda bolagens inbesparingsåtgärd och kostnadsutveckling för att få ner kostnader för de tjänster som köps från bolagen. Ägarstyrningssektionen har betonat att sparkraven i första hand ska uppfyllas genom en effektivisering av verksamheten inom inhouse-bolagen och genom bolagens aktiva växelverkan med bolagets utsedda koordinerande personer för välfärdsområdet. Inbesparingarna ska vara långsiktiga och hållbara och inte äventyra välfärdsområdets verksamhet. Åtgärderna som presenteras från bolagens sida ska vara realistiska effektiviseringsåtgärder, vilka ger välfärdsområdet lägre årskostnader i form av lägre prestationspriser, enhetspriser eller motsvarande minskningar av priser jämfört med nuvarande budget. Bolagen bör tillsammans med de koordinerande personerna, som ägarstyrningssektionen utsett, komma överens om hur sparkravens förverkligande följs upp så att inbesparingen verkligen sker gentemot välfärdsområdets fastställda budget. Bolagen bör omedelbart meddela, ifall det finns risker att inbesparingskravet inte kan förverkligas. Ägarstyrningssektionen har under uppföljningen 2025 konstaterat att bolagen haft utmaningar med att uppnå inbesparingskraven.

5 Ägarstyrningssektionens övriga iakttagelser och sektionens fortsatta arbete

En ny mandatperiod inleddes 1.6.2025 och styrelsen valde 9.6.2025 § 116 en ny ägarstyrningssektion. Ägarstyrningssektionen har under verksamhetsåret 2025 hållit sammanlagt 7 sammanträden, varav 3 sammanträden hållits med nuvarande sektion.

Ägarstyrningssektionen utsåg vid sitt sammanträde 12.2.2025 §12 välfärdsområdets representanter till årets bolagsstämmor och gav anvisningar till dem som representerar välfärdsområdet vid bolagsstämmorna 2025. 15.4.2025 § 30 uppdaterades tabellen med representanter vid bolagsstämmor och aktieägarmöten samt kontaktpersoner och ersättare för bolagen under år 2025. Sektionen har via bolagsstämmohandlingarna följt med bolagens bokslut för 2024.

Under året har fokus legat på verkställigheten av sparåtgärderna inom framtids- och anpassningsprogrammet. Detta arbete fortsätter även under åren 2026 och 2027.

Arbets- och näringsministeriet har berett en ändring av upphandlingslagen utifrån riktlinjerna i regeringsprogrammet. Enligt regeringsprogrammet ska man för ägande av en anknuten enhet införa en minimiägarandel som beaktar det allmänna intresset (10 %). Till följd av det föreslagna kravet på en minimiägarandel på 10 % bör också ägarstyrningen aktivt fundera på från vilka bolag man i fortsättningen köper tjänster. Hösten 2025 beslöt styrelsen på förslag av ägarstyrningssektionen att köpa in 6 000 aktier av Egentliga Finlands välfärdsområde för en köpesumma på 918 780 €. I investeringsplanen finns även för år 2026 600 000 € samt för år 2027 300 000 € reserverat för övriga aktieköp.

I årsrapporteringen för 2026 återkopplar ägarstyrningssektionen till fastställda målsättningar, till de sparåtgärder som förverkligas under 2026 inom ramen för framtids- och anpassningsprogrammet samt till beslutet om hur köks- och städtjänsterna framöver organiseras.

Bilagor

Bilaga 1 Välfärdsområdets ägoförhållanden och aktieinnehav samt inköp 2025

Bilaga 2 Sammanställning av kvartalsrapporteringen 2024 från välfärdsområdets betydande in house-bolag.